



MISIJA ZNANJE

Vodna ujma: poplave

Ves dan zelo močno dežuje, voda v reki je že rjava. Deževniki prilezejo iz zemlje in kar naenkrat jih je povsod polno. Morda prihaja poplava.

Ko je vode preveč

Poplave so naraven pojav, a tudi najpogostejša naravna nesreča. Poplave lahko zelo prizadenejo ljudi, družbo in okolje. Njihove posledice trajajo več let.

Poplave spremljajo človeka od samega nastanka civilizacije. Človeške naselbine so nastajale ob rekah, saj so ljudje potrebovali vodo za pitje in kmetovanje. Skoraj vsako ljudstvo ima legendo o veliki poplavi, ki so že v preteklosti prizadele veliko ljudi.

V zadnjih desetih letih so poplave prizadele skoraj dve milijardi ljudi, torej vsakega četrtega Zemljana. Povzročajo veliko škodo na kmetijah, v prometu,

pri dobavi energije, na zgradbah, uničujejo mostove in življenjsko okolje. Prinašajo tudi tveganje za onesnaženje okolja, za življenje in zdravje ljudi.

Tudi v Sloveniji smo že mnogokrat doživeli manjše in večje poplave, a ne tako silovite in uničujoče kot letos.

Zaradi podnebnih sprememb in načina našega življenja se moramo naučiti živeti s poplavami, saj bi lahko bile te vedno bolj uničujoče. Tudi zaradi naše varnosti se moramo o njih učiti, moramo jih razumeti, se nanje čim bolj pripraviti in prilagoditi.

OB MOČNEM DEŽJU LAHKO RAZISKUJEM SVET NAD PRSTJO. TODA ČE NE MOREM PRAVOČASNO POBEGNITI Z ASFALTA NAZAJ V ZEMLJO, SE BO MOJA KOŽA IZSUŠILA IN BOM POGINIL.



Poplave so različne

Kaj sploh je poplava?

Pri poplavah voda začasno **prekrije tista območja, kjer je teren običajno suh oziroma ni dalj časa izpostavljen vodi**. Pogosto se pojavijo, ko reke prestopijo svoje bregove in zalijejo okoliška območja. Rečne poplave so običajno posledica obilnega dežja, taljenja snega, obilnih snežnih padavin v višjih predelih ali kombinacije teh dejavnikov.



A poplavi nas lahko tudi morje! Vzroki za obalne poplave so močno plimovanje, orkani z nizkim zračnim tlakom ali vetrovi, vse pa še v kombinaciji z dvigom morske gladine zaradi podnebnih sprememb. Te vremensko pogojene poplave lahko povzročijo obsežno škodo obalnim območjem. Morje pa lahko poplavi tudi zaradi vulkanov ali potresov pod morskim dnom, ki sprožijo visoke in uničujoče valove cunamija.

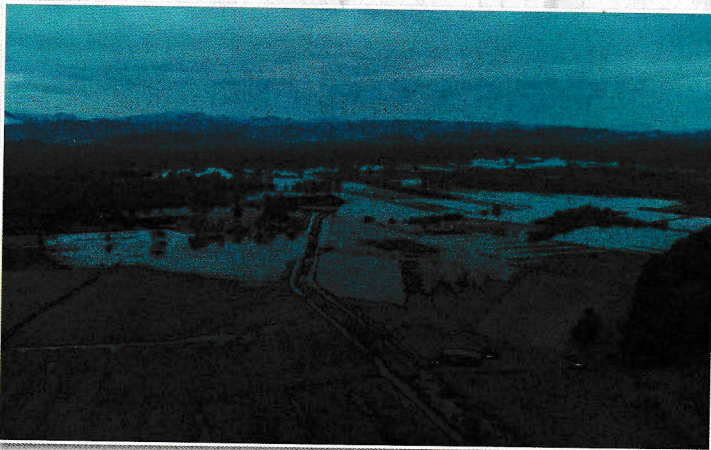


Poplavljene Benetke

Drugačne so **poplave, ki se pojavijo v mestih in naseljih ob hudih nalivih**. Takrat vodni kanali postanejo premajhni za povečan pretok deževnice. Pogosto so te poplave posledica neprepustnih tal v mestih, zamašenih odvodnih sistemov in zaraščanja površin.

V Sloveniji pa lahko zelo pogosto doživimo tudi **poplave na kraških poljih**. Nastanejo dokaj počasi na dva načina:

- raven podzemne kraške vode se dvigne nad površje,
- deževne vode je preveč, zato je kraških podtalni sistemi ne zmorejo odvesti v globino. Voda stoji več dni ali tednov in le počasi odteka skozi kraško podzemlje. Take poplave poznamo na Cerknškem polju in tudi na Ljubljanskem barju.



Osebna izkaznica

Ime: poplava

Poklic: naravna nesreča

Narodnost: svetovna

Varnost: nevarna, ker ogroža življenja in lahko negativno vpliva na okolje

Koristnost: prinaša vlago na sušna območja in pomaga pri obnavljanju ekosistemov

Hobi: spreminjanje krajine

Hobiji: sestavljanje, podiranje

Najljubša sezona: spomladanska do poletna, tudi jesenska

Najljubša jed: rečni tokovi in površinske vode

ALI VEŠ

Od vseh naravnih nesreč so najpogostejše poplave. Tretjina vseh naravnih nesreč so poplave, v Evropi je ta delež celo 40 odstotkov. Žal spadajo poplave med najhujše in najpogostejše naravne katastrofe tudi po številu smrti. V državah v razvoju je število žrtev še veliko večje zaradi goste poseljenosti na poplavnih ravninah ali v bližini nevarnih obalnih območij.

So poplave lahko tudi koristne?

Večina ljudi danes poplave doživlja kot nezaželen dogodek, saj se jih zavemo le, kadar nastopijo v naseljenih okoljih. Vendar so lahko poplave tako za človeka kot naravo tudi koristne. V zgodovini so bile vsakoletne poplave v deltah rek zelo pomembne za razvoj prvih visokih civilizacij. Ob rekah Tigris, Evfrat, Nil, Ind, Ganges in Rumena reka so poplave povečale rodovitnost tal in zemlji prinašale manjkajoča hranila. Danes ni nič drugače, poplave lahko pomagajo napolniti reke, jezera in podtalnico z vodo. To je pomembno za oskrbo s pitno vodo, kmetijstvo in ohranjanje življenja v vodah.

Ko človek poseže v naravo

K pojavu poplav vse bolj prispeva tudi človek s svojimi posegi v naravo. Ljudi je vedno več, vedno več je industrije in ogromnih mest. Zato se večja potreba po prostoru. To sili ljudi, da nespametno odvezemajo prostor vodi oziroma vodotokom. Od sredine 19. stoletja so se struge vodotokov skrajševale in ožile, gradili so se visokovodni nasipi in s tem zmanjševale poplavne površine ter osuševala mokrišča.

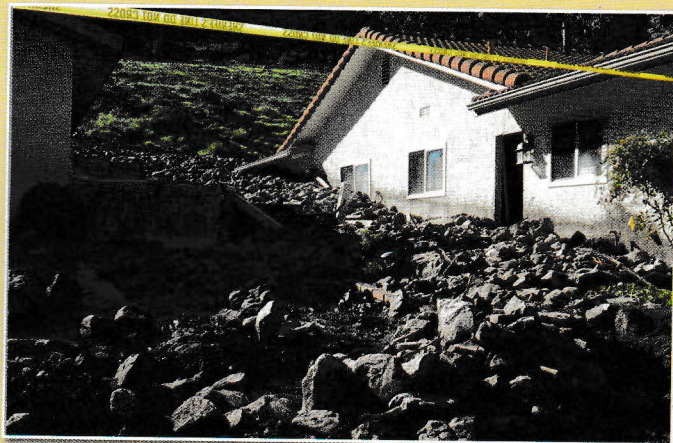
Mestne poplave se pojavljajo izključno po človeški krivdi

Poplave v mestih niso redek pojav, še posebej ob močnih nalivih. Nastanejo zaradi premajhnih ali napačno speljanih odtokov ter večjih asfaltnih površin. Vode zalijejo podhode, podvoze in kleti, od koder poplavne vode težko odtečejo ali niti ne morejo odteči.

Poplavne vode so tudi ključne za nekatere ekosisteme, saj zagotavljajo napolnitev vodnih virov in bogatenje podtalnice zlasti v sušnih območjih. Sladkovodne poplave imajo pomembno vlogo pri ohranjanju rečnih ekosistemov in ohranjajo biotsko raznovrstnost poplavnih ravnin, mokrišč in močvirij. Ta so pomembna za čiščenje vode, preprečevanje poplav, zagotavljanje habitata za ptice in druge živalske vrste ter shranjevanje ogljika. Poplave tudi naplavljujejo prst in drug material na rečne delte in priobalna močvirja ter tako zagotavljajo njihovo ohranjanje. Koristne so tudi sicer redke poplave v puščavah, ki prinašajo vodo in hranila in omogočajo preživetje rastlin in živali v teh suhih okoljih.



Vse to, gradnja novih objektov in preurejanje površin v ceste, parkirišča, industrijska območja, spreminja način odtekanja vode. Gradnja naselij na poplavnem prostoru, pospeševanje odtoka voda zaradi izsuševanja kmetijskih površin, gradnje namakalnih sistemov in gradnje vodnih energetskih objektov zahtevajo regulacije rek, gradnje vodnih zadrževalnikov in vodooskrbovalnih sistemov. Tudi hiše, podporni zidovi, tlakovana dvorišča, skladišča in parkirišča manjšajo sposobnosti zadrževanja vode v pokrajini. Umetno zgrajeni odtočni kanali in jarki ter utrjene struge povzročajo hitrejšo odtok vode, kar v niže ležečih predelih ustvarja nove poplavne površine ali celo plazove.

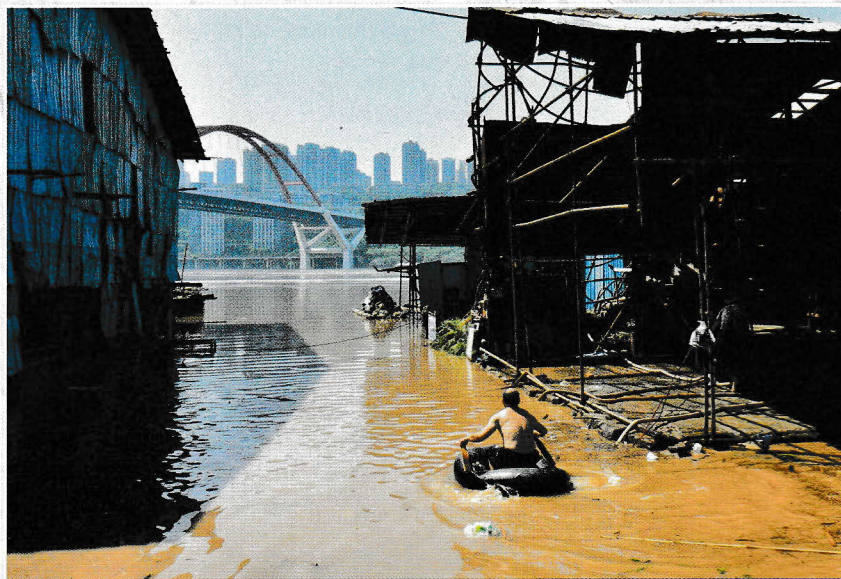


Hude poplave v zgodovini

Kljub napredku tehnologije nas poplave še vedno ogrožajo. Človek je ob divjanju visokih voda pogosto nemočen. Kako smo šibki v primerjavi z naravo, lahko vidimo že iz mitoloških zgodb o vesoljnih potopih, ki so razen peščice izbrancev ljudi izbrisali z zemeljskega površja. Še bolj jasno nam to postane, ko se zavemo grozljivih števil o smrtnih žrtvah.

- Poplave zahtevajo največji davek na azijskem kontinentu, zlasti na Kitajskem. Poplave reke Jangce (tudi Modra reka, najdaljša reka v Aziji) so leta 1931 v osrednji Kitajski povzročile smrt skoraj štirih milijonov ljudi, čez štiri leta pa še skoraj sto petdeset tisoč!
- Poplave Rumene reke so leta 1887 ubile dva milijona prebivalcev in leta 1938 še sedemsto tisoč.
- Za primerjavo: cunami v Indoneziji je leta 2004 odnesel dvesto trideset tisoč življenj.

- V Evropi je največ žrtev, več kot sto tisoč v enem dnevu, zahteval plimni val, ki je leta 1530 poplavlil Nizozemsko. Poplave so precej pogost pojav, ni pa vsaka poplava tudi povodenj, ki povzroči veliko škode in trpljenja. Povodenj je uničujoča naravna nesreča – vodna ujma.



Reka Jangce je poplavlila tržnico, 2020.

7.-9. razred

Vsaka poplava ni povodenj

Ponekod se poplave lahko pojavljajo skoraj vsako leto, zato jim pravimo poplave z veliko verjetnostjo nastanka (nad 50 odstotkov). Kadar je verjetnost za poplave le 10 odstotkov, so to poplave z desetletno povratno dobo.

Vodna ujma ali povodenj je redkejši pojav in izraz za velike uničujoče katastrofe, torej naravne nesreče. Za pojav takega dogodka je verjetnost, na primer, le 5 odstotkov, če gre za dvajsetletne poplave, oziroma le 1 odstotek v primeru stoletnih poplav.

Povodnji povzročijo veliko več škode in tudi katastrofalne posledice, ki jim težko uideemo, saj prizadenejo tako naravo kot ljudi. Gre za veliko poplavno vodo, ki prekrije celotno poplavno področje ali večji del naplavne ravnice. Ob ogromni materialni škodi pogosto jemlje tudi življenja ljudi in drugih živih bitij.



UJMA SICER POMENI NEKI DOGODEK, POJAV V NARAVI, KI POVZROČI VELIKO ŠKODO.

Reka Krka redno poplavlja Šentjernejško polje.



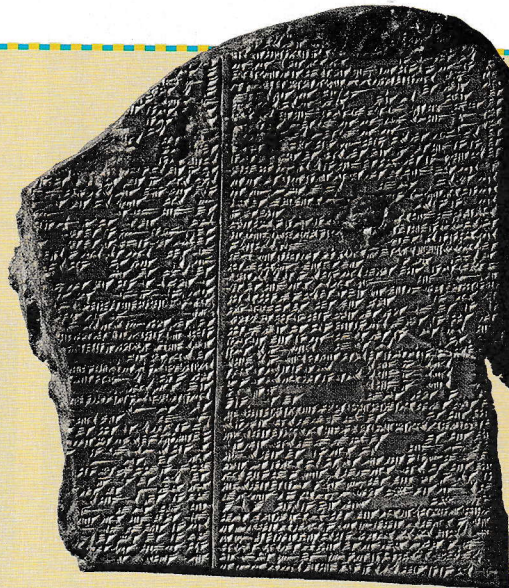
Noetova barka na gori Ararat, olje na platnu, Simon de Myle, 1570

Legende o vesoljnem potopu

Legende so pripovedi o nenavadnih pojavih, dogodkih in ljudeh. Legende o potopu – velikanski poplavi, ki naj bi uničila Zemljo pred več tisoč leti – so znane v številnih kulturah po vsem svetu, pri nas je verjetno najbolj znana legenda o Noetovi barki (iz Svetega pisma), ki je del judovskega in krščanskega izročila. Pripoveduje o Noetu, ki ga je bog izbral in mu naročil, naj zgradi veliko barko in nanjo vkrcra svojo družino in predstavnike vseh živali ter jih tako reši pred veliko poplavo. Po 40 dneh in nočeh je Noe z barke poslal goloba, da bi preveril, ali je voda upadla. Ko je golob priletel z oljčno vejico v kljunu, je bil to znak, da se je voda umirila in se je svet začel sušiti.

7.-9. razred

Kako so se mitologije v preteklosti prepletale, se kaže tudi v podobnostih različnih zgodb, ki govorijo o vesoljnem potopu: gradnja barke, na kateri se bodo izbranci in živali rešili pred poplavo, božja jeza ipd. Babilonski **Ep o Gilgamešu** (najstarejši junaški ep) pripoveduje o potopu, ki ga je pošlal bog, da bi uničil človeštvo. Glavni junak te zgodbe je Utnapištim, ki zgradi ladjo in se reši pred potopom. Iz hinduizma poznamo **zgodbo o Manuju**, prvem človeku, in poplavi, le da Manuja reši riba, ki ga pripelje na vrh gore. Pri Aboriginih (prvotnih avstralskih prebivalcih) je zgodb o poplavah več, pogosto pa gre za nasprotje med naravo oz. mitološkimi živalmi in človekom. Pri Majih obstaja zgodba o potopu v njihovi sveti knjigi *Popol Vuh*: ta vsebuje zgodbo o stvarjenju in uničenju zgodnje oblike človeštva, ki se zgodi, ker je bila stvaritev take oblike človeštva napaka. Poplava je tu uporabljena kot izbris napake in ne za kaznovanje človeških grehov.



Enajsta tablica Epa o Gilgamešu z mitom o vesoljnem potopu

ALI VEŠ

Slovenija je geografsko, geološko in klimatsko zelo raznolika dežela. Skoraj eno tretjino površine Slovenije sestavljajo zemljišča, ki plazijo, če so preveč razmočena ali vanje nedomišljeno posegamo. In kar vsak četrti Slovenec živi na območju možnih katastrofalnih poplav, ki se lahko pojavijo na 25 let.

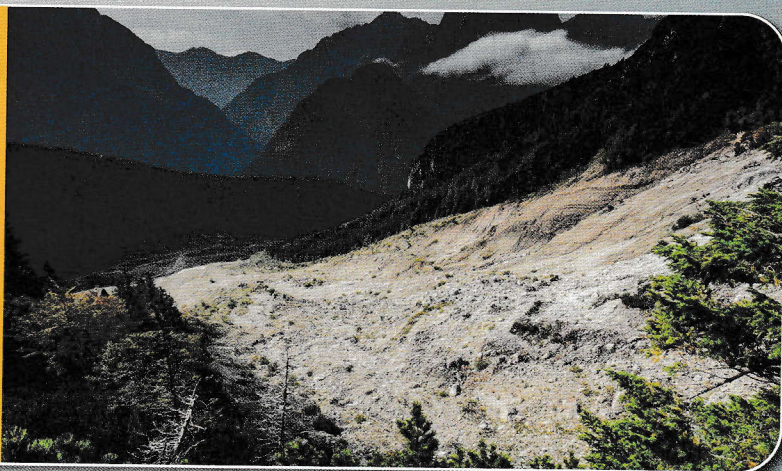


Foto: Lego

Poplave v Sloveniji

Slovenija je poplavna dežela, saj ob močnem deževju lahko pride do poplav kjerkoli. Poplave ogrožajo več kot 300.000 hektarjev površin, kar je skoraj 15 odstotkov površine naše države, večinoma v porečjih Save in Drave. Na približno tretjini tega ozemlja so lahko poplave tudi večje in obsežnejše.

Naše ozemlje so večje poplave prizadele, šteto nazaj, v letih 2023, 2014, 2012, 2010, 2007, 2005, 1998, 1990, 1972, 1954, 1933, 1926, 1925, 1923, 1910 in 1901. Zgodovinski viri omenjajo tudi katastrofalne povodnji leta 1550 na Celjskem in leta 1851 na območju Maribora in Ptuja. Med najhujše poplave štejemo tiste iz novembra 1901, ko je bilo prizadeto ozemlje skoraj celotne Slovenije.

Strašne poplave

STRABOVITE POPLAVE NA STAJERSKEM.

Povodnji ne bo letos ne konca ne kroja. Komaj si izplačali, reke prestopijo bregove in nova povodenj uničuje. Štiti malo, ki je trajal od protokle sobote zvečer do ponedeljka zjutraj, je povzročil skoro po vseh okrajih Stajerske in v velikem delu Kranjske velike povodeni, ki se ki so tako narasli, kol tega ljudje že ne pomnijo. Zemlja je premočena ter se more več vode vsrkavati, zato je vsa padavina odšla na površju.

Celje pod vodo.



UH, V ZADNJIH 100 LETIH JE BIL PRI NAS KAR 14 VEČJIH POPLAV!

7.-9. razred

Poplave ogrožajo predvsem hudourniške grape, dolinska dna in ravnice, ki so marsikje pozidane, zato tam lahko poplavi tudi več kot 2500 hektarjev urbanih površin. Vremenskim vzrokom za poplave se pogosto pridružijo reliefni, hidrološki dejavniki, pokažejo pa se tudi napake pri prostorskem načrtovanju.

Hudourniške poplave so pri nas najbolj nevarne

V Sloveniji se z izjemo Mure in Drave spopadamo v glavnem s hudourniški poplavami. Hudourniške poplave so kratkotrajne in izjemno silovite, povzročajo pa jih kratkotrajne in intenzivne padavine, ki so v Sloveniji najpogostejše ob poletnih neurjih in jesenskih deževjih. Intenzivne in lokalno omejene nalive je skoraj nemogoče natančno napovedati.

7.-9. razred

Z izjemo severovzhodnih območij lahko pri nas kjerkoli pade v dveh dneh nad 200 milimetrov (= litrov) na kvadratni meter dežja, na Bovškem je že večkrat padlo tudi več kot 500 litrov dežja na kvadratni meter.

Hudourniške poplave se pojavljajo v gorskem svetu, v hribovjih in gričevjih na hudournikih, na katerih zaradi močnega transporta plavja in plavin prihaja do zajezitev in nato do prebojev ter nastanka močnejših poplavnih valov.

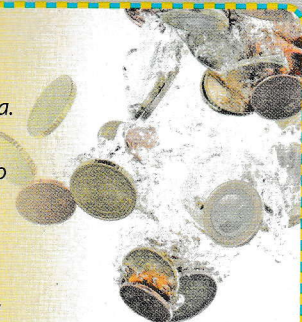
V Sloveniji je približno 237.000 ha zemljišč (12 % celotnega slovenskega ozemlja), ki so na območjih hudourniških poplav, ena tretjina (27.000 km) vodnih tokov pa ima hudourniške značilnosti.

OČITNO HUDOURNIKI NISO KAR TAKO DOBILI SVOJEGA IMENA! (IZ HUDE URE, KAKOR SO VČASIH REKLI NEVIHTI.)



7.-9. razred

Razni deli Slovenije so bili v zadnjih desetletjih pogosto poplavljeni. Nastala je velika gospodarska škoda. Do leta 2023 so največjo škodo popisali po poplavah leta 1990, in to skoraj 600 milijonov EUR. Leta 2012 je bila škoda 310 milijonov EUR in leta 2014 okrog 260 milijonov EUR. Največjo škodo pa smo utrpeli letos, ko je ta ocenjena na več kot 6000 milijonov oziroma 6 milijard EUR.



Nižinske poplave

Te se pri nas pojavljajo ob spodnjem toku večjih rek in nastanejo zaradi hitrostne razlike dotekanja visokih vod ter odtočne zmogljivosti rečnih strug. Najobsežnejše so ob Dravinji, Savi in ob spodnji Krki in Sotli.

Naravno preprečevanje poplav

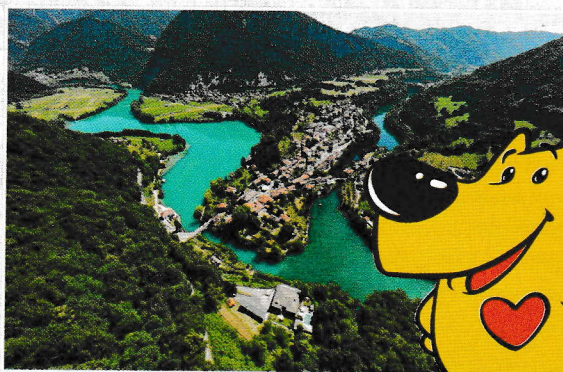
Kar zadeva človeške težave z vodo, moramo najprej doumeti, da so **poplave, suše in plazovi del naravnih procesov**. Ni jih smiselno pretirano obvladovati, saj je narava na koncu vedno močnejša. Moramo se jim **prilagoditi** in se pri **poseganju v vodni prostor največ naučiti od vode same**. Včasih si moramo pač priznati, da je tekoča voda sama sebi najboljši vodar, pa tudi dober gospodar. Najcenejše in tudi najbolj trajnostno je torej poiskati čim bolj naravne načine, kako preprečiti poplave.

Najbolj znani so trije načini naravnega preprečevanja poplav: **razvejenje vodnega toka, vijuganje in razlivanje**. Vsi trije učinkujejo zadrževalno in tudi ustvarjalno.

Razvejenje: Reke naj ohranijo obsežna prodišča z množico stranskih rokavov, ki s porazdelitvijo vode blažijo njeno moč pri povečanem pretoku. Kadar voda naraste prek njihovih zmogljivosti, vselej ustvarja nove rokave. Vodni tok tako izgublja hitrost in zato tudi razdiralno moč, ustvarjeni mrtvi rokavi pa kmalu postanejo polni življenja. Poplavno vodo v dolini Nila so že pred tisočletji razpredli v namakalne jarke in tako blažili uničujočo moč poplav.

Tudi **vijuganje reke** upočasnjuje tok vode ter zmanjšuje razdiralno moč poplav. Reke imajo okljuke, ker spodjedajo bregove na eni strani in nanašajo prod na drugi strani korita. Pri reguliranih rekah z utrjenimi bregovi in poglobljenimi koriti se ob poplavih večja uničujoča moč vode.

Zadrževanje voda posnema naravno dogajanje. V preteklosti so na rekah, predvsem za mline in žage, tok upočas-



Most na Soči



Zadrževalnik vode

njevali z jezovi. Ker so velike naravne površine za zadrževanje voda dandanes marsikje pozidane ali kultivirane, bi morali ustvarjati nove, če se hočemo izogniti katastrofalno naraslim vodam. Zadrževalniki so dobrodošli tudi zato, ker koristijo ogroženemu močvirskemu rastlinstvu.

7.-9. razred

Glede poplav nismo nemočni

Dolgotrajnega dežja in močnih nalinov seveda človek nikoli ne bo mogel preprečiti. Enako velja za večino poplav. Lahko pa omilimo njihove posledice ali jih v urbanih območjih omejimo. Pri tem je pomembno tudi urejanje vodotokov, povirij in urbanih površin.

Na voljo so nam negradbeni ukrepi (upravno-zakonski ukrepi, zavarovanje) in poplavno varno prostorsko načrtovanje. Vsaka občina bi morala načrtovati rabo prostora tako, da se izogne poselitvam in dejavnostim prebivalstva na nevarnih, ranljivih ali ogroženih območjih. Vodi moramo vrniti prostor, ki ji pripada. Ali pa si ga bo, na našo škodo, vzela sama.

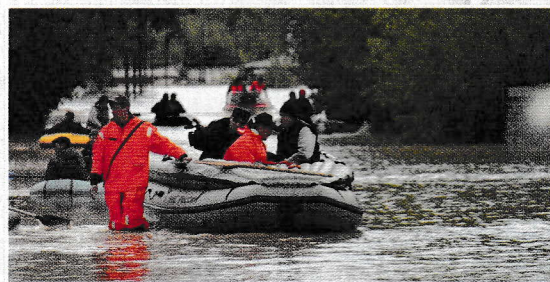


NOV NAČIN RAZMIŠLJANJA, KI BI GA LAHKO POIMENOVALI »VEČ PROSTORA ZA VODE«, JE PRISOTEN ŽE MARSIKJE PO SVETU.

Eden od nujnih korakov je razširitev strug vodotokov, da bodo te lahko prevajale poplavne vode mimo poseljenih območij, brez povzročanja škode. Obvodne rastline imajo pomembno vlogo, saj lahko struge le tako opravljajo svojo ekološko funkcijo. Ključna bo tudi odstranitev betonskih oblog, kjer bo to mogoče, in odprtje skritih vodotokov.

Podnebne spremembe bodo povečale verjetnost poplav

Pogostnost in intenzivnost vremenskih ujm sta povezani z naraščajočo globalno temperaturo in drugimi podnebnimi spremembami, ki so posledica segrevanja. Vseh vremenskih ujm sicer ne moremo neposredno povezati z globalnimi spremembami podnebja, kajti izjemni vremenski dogodki so se dogajali tudi v preteklosti. A podnebne spremembe povečujejo verjetnost, da se taki dogodki zgodijo.



Globalno segrevanje se bo še nadaljevalo in zato lahko upravičeno sklepamo, da se bodo z nadaljevanjem podnebnih sprememb stopnjevale tudi poplave.

Škode, ki so se na primer v preteklosti dogajale le v povprečju na 50 let, se bodo kmalu pojavljale pogosteje, morda v povprečju vsakih dvajset let. Podnebni sistem lahko tudi kmalu doseže stanja, ki jim sodobna družba ne bo več kos. Toplejše ozračje in oceani imajo veliko več energije za razvoj ekstremnih vremenskih stanj, ob tem pa so se že spremenili ustaljeni vremenski vzorci.

7.-9. razred

Znanstveniki so ocenili, da pri segrevanju podnebja za samo stopinjo nekoč stoletne padavine dobimo že v povprečju na 78 let in pri stopnji ogrevanja $+2\text{ }^{\circ}\text{C}$ na 62 let.

Meritve kažejo, da se je temperatura zraka v Evropi že povečala za $1,5\text{ }^{\circ}\text{C}$, predvidevamo pa, da se bo v naslednjih 40 letih ogrelo za vsaj še $2\text{ }^{\circ}\text{C}$. Toplejši zrak je namreč sposoben uskladiščiti več vodne pare. Za vsako stopinjo Celzija ko je zrak toplejši, vsebuje okrog 7 odstotkov več vodne pare. Padavinski procesi imajo zato na razpolago večjo zalogo vode, ko so izpolnjeni še drugi pogoji v ozračju. Vendar zveze niso tako preproste. Morda nas čakajo še močnejši nalivi. Nad oceani močne padavine še narastejo, in to pri vsaki dodatni stopinji Celzija za kar 14 odstotkov. To pa so že skrb vzbujajoče razlike.



7.-9. razred

Morska gladina se dviga in s tem se večja verjetnost poplavljanja morja

Učinek globalnega segrevanja je dvig gladine oceanov, saj se večja prostornina vode v oceanih. Na eni strani se povečuje količina vode zaradi taljenja ledu na kopnem, na drugi strani pa se morska voda segreva, s tem se ji zmanjšuje gostota in večja prostornina. Če se morje, globoko 200 metrov, segreje za $1\text{ }^{\circ}\text{C}$, se gladina morja dvigne za 2,6 centimetra. Če pa je za $1\text{ }^{\circ}\text{C}$ segreta plast vode debela en kilometer, se gladina dvigne že za 13 cm. Če bi se vsa morja na Zemlji enakomerno segrela le za $3\text{ }^{\circ}\text{C}$, bi se gladina dvignila kar za 240 centimetrov. Slovensko morje se trenutno dviga za slabih 5 mm na leto.

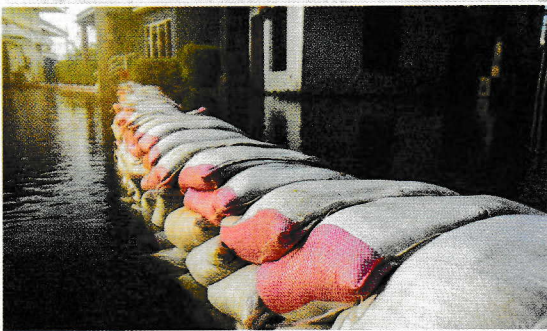


Ravnanje ob poplavih in koristne informacije



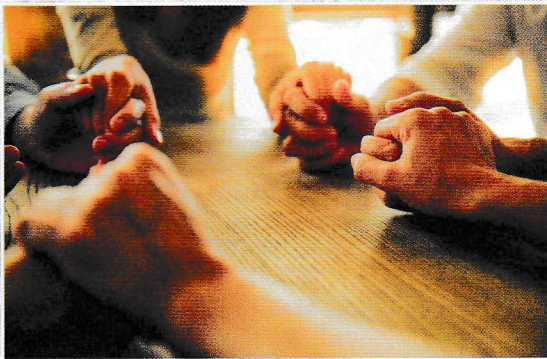
Kako ravnamo pred poplavo

S svojo pripravljenostjo in pravilnim ukrepanjem vsakdo izmed nas lahko prispeva k zmanjšanju škode ob poplavih. Če živimo na območju, ki ga ogrožajo poplave, moramo poznati pot, po kateri se lahko umaknemo na višje ležeče mesto. Družina morda ne bo skupaj v trenutku poplave, zato je pomembno, da se že prej dogovorimo, kateri prostor v domu je najbolj varen in kako bomo med seboj komunicirali. Pozorno spremljajmo opozorila hidrometeorološke službe in opazujmo naraščanje vode in znake plazenja tal. Preverite, ali slišite zvok sirene (prva sobota v mesecu) v hiši, stanovanju v različnih letnih časih.



Ob poplavih je pomembna tudi psihosocialna podpora

Ob naravnih nesrečah prihaja tudi do hudih stisk otrok. Še posebej hudo je na prizadetih območjih, kjer otroci razmere doživljajo v vsej grozovitosti. Ti otroci potrebujejo pogovor, pomoč in podporo. Otroci imajo pravico do resničnih informacij o tem, kaj se dogaja v svetu, vendar so odrasli tudi odgovorni, da jih varujejo pred stisko. Optimizem in pozitivno vzdušje lahko otrokom prihrani travmatično doživljanje izkušnje.



Kako se lahko pripravimo na poplavo

Pripravimo si zalogo pitne vode in hrane, saj obstaja možnost, da bo kasneje preskrba motena. Prav nam bodo prišli gumijasti škornji in rokavice ter vodoodporna oblačila. Pripravimo tudi nujna zdravila, opremo za prvo pomoč, baterijsko svetilko, baterijski radijski sprejemnik, rezervne baterije in prenosno baterijo za mobilni telefon.



7.-9. razred

Pozor, nevarne nepravilnosti!

Nekatere nepravilnosti zelo povečujejo poplavno ogroženost. Sem spada nedovoljeno odlaganje različnega materiala v struge rek, na bregove strug ali na vplivno območje poplavnih voda. Nevarna je nedovoljena gradnja obrežnih škarp, zidov in nasutij. Tudi nelegalna gradnja in postavljanje trajnih ali začasnih objektov blizu rek povečujeta poplavno ogroženost. Podobno lahko ogroža nestrokovna izvedba odvodnjavanja in raznih »domačih drenaž«, zakopanih v tla.

KORISTNE POVEZAVE

Meteo.si je uradna vremenska napoved za Slovenijo: meteo.arso.gov.si. Tu je mogoče najti opozorila za primere dežja, neviht, snega, obalnih dogodkov in snežnih plazov. Opozorila v povezavi s stanjem voda (opozorila pred poplavami) najdemo na spletni strani www.arso.gov.si/vode/opozorila.

ARSO – Hidrološka napoved ter opozorila za Slovenijo www.arso.gov.si/vode/opozorila. Na spletnih straneh Agencije RS za okolje je objavljena hidrološka napoved ter grafični prikaz stopnje nevarnosti (opozorila): obsežne, silovite poplave; poplave; manjša razlivanja in običajne vodne razmere. Ker se lahko stanje hitro spreminja, svetujemo redno spremljanje hidrološke napovedi in opozoril. Tu so tudi podatki samodejnih hidroloških postaj. ARSO opozorila posreduje tudi v medijih www.arso.gov.si/vode/napovedi.

IZZIV

KAKO SE PRIPRAVIMO NA POPLAVO?

KAJ PRIKAZUJE 2. KORAK V POSNETKU PRED POPLAVO? KAJ SI MORAMO PRIPRAVITI, DA BOMO MED POPLAVO BOLJ PRIPRAVLJENI NA NEPRIJAZNE RAZMERE? NAŠTEJ TRI STVARI!

Poskeniraj QR kodo ali
pojdi na spletno stran:
<https://vsebovredy.triglav.si/poplave>.



Odgovor pošlji po navadni pošti do 3. 11. 2023 na naslov **Uredništvo Vesele šole, Slovenska 29, Ljubljana** ali po e-pošti na vesela.sola@mladinska-knjiga.si. Če boš med izžrebanimi tremi, ti bo naš podpornik, Zavarovalnica Triglav, podaril

SUPER PAKET PRESENEČENJA.

Imena zmagovalcev bomo objavili na veselasola.net pod zavihkom **Za mulce** v sedmih dneh po datumu oddaje prispevkov.

Več o pravilih nagradne igre si preberi na www.veselasola.net/pravila-nagradnih-iger/.

Vocabulary | Wörterbuch

deževati – to rain – **regnen**

deževnik – an earthworm – **der Regenwurm**

gradnja, graditi – building, to build – **der Bau, bauen**

izkopavanje – digging, to dig – **die Ausgrabung**

kanal – a channel – **der Kanal**

količina – an amount of – **die Menge**

območje – an area – **das Gebiet**

poplava, poplavljati – a flood, to flood – **die Überschwemmung, überschwemmen**

povzročiti – to cause – **verursachen**

premoker – too wet – **zu nass**

preprečiti – to prevent – **verhindern**

prihajati – (here) to approach – **sich nähern**

prilesti – to come out – **hervorkriechen**

močno – (here) heavily – **stark**

morda – perhaps – **vielleicht**

najpogosteje – most commonly – **am häufigsten**

(močan) naliv – a (heavy) rainfall – **(starke) Regenfälle**

naravna nesreča – a natural disaster – **die Naturkatastrophe**

nasip – a levee – **der Damm**

nevaren – dangerous – **gefährlich**

razlitje – an overflow – **das Ausfließen**

rjava – brown – **braun**

uničujoč – destructive – **zerstörerisch**

voda – water – **das Wasser**

zemlja (prst) – ground (soil) – **die Erde**

Floods

It's raining heavily outside, and the water in the river has already turned brown. Earthworms come out of the ground, which has become too wet for them. Perhaps, a flood is approaching. Floods are natural disasters that occur due to the overflow of a large amount of water in an area. They are most commonly caused by heavy rainfall. They can be dangerous and destructive. We can prevent them by building levees and digging channels. It is important not to build in areas that are frequently flooded.

What can happen if it rains for a long time? Circle.

- a flood
- a volcano
- a tornado

Überschwemmungen

Draußen regnet es stark, das Wasser im Fluss ist schon braun. Regenwürme kriechen aus der Erde hervor, die für sie zu nass wird. Vielleicht nähert sich die Überschwemmung. Überschwemmungen sind Naturkatastrophen, die beim Ausfließen großer Wassermengen entstehen. Sie können gefährlich und zerstörerisch sein, werden durch starke Regenfälle verursacht und können durch den Bau von Dämmen und Kanälen verhindert werden. Es ist wichtig, dass auf Gebieten die öfter überflutet werden, nicht gebaut wird.

Wozu kann es bei starken und langen Regenfällen kommen? Kreise ein.

- zur Überschwemmung
- zum Vulkanausbruch
- zum Tornado

7.-9. Class

What is a flood? Circle.

- a lot of rain
- when water covers the land which is usually dry
- when snow melts

Trees and plants _____ flooding.

- prevent
- prepare
- press

(c)

(e)

7.-9. Klasse

Was ist die Überschwemmung? Kreise ein.

- viel Regen
- wenn das Wasser den Boden bedeckt, der normalerweise trocken ist.
- wenn der Schnee schmilzt.

Bäume können Überschwemmungen ...? Kreise ein.

- verhindern
- vorbereiten
- pressen

(c)

(e)

Že imaš mednarodni certifikat iz angleščine in španščine?

Prijavi se na izpit **Cambridge** (Young Learners Tests, A2 Key, B1 Preliminary, B2 First – vsi "for Schools") in **DELE** (A1 in A2/B1 – oba "para Escolares")

OGLASNO SPOROČILO



CAMBRIDGE
English
Authorized Exam Centre

DELE



PIONIRSKI DOM
CENTER ZA KULTURO MLADIH

izpiti.pionirski-dom.si/si



Znaš?

1. Katera trditev NE drži?

- a. V Sloveniji so poplave redek pojav.
- b. V Sloveniji poplave naredijo ogromno gospodarsko škodo.
- c. Podnebne spremembe bodo povečale verjetnost poplav.

2. Ali sta poplava in vesoljni potop eno in isto?

- a. Da.
- b. Ne.

3. Katere poplave so najbolj nevarne v Sloveniji?

- a. hudourniške poplave
- b. mestne poplave
- c. poplave na kraških poljih

4. Če nas ogrožajo poplave, je pomembno, da:

- a. vem, kje imam gumijaste škornje.
- b. poznam pot, po kateri se lahko umaknem na višje ležeče mesto.
- c. imam pri sebi nekaj denarja.

7.-9. razred

5. Kaj je značilno za mestne poplave?

- a. Ne moremo jih preprečiti, ker je v mestih preveč ljudi.
- b. So zelo koristne, ker očistijo pločnike in ceste!
- c. Lahko bi jih skoraj povsem preprečili s pravilnim urbanističnim načrtovanjem mest.

6. Kaj je značilno za poplave na kraških poljih?

- a. Nastanejo hitro in voda tudi hitro odteče.
- b. Nastanejo počasi in voda tudi zelo dolgo stoji na poljih.
- c. Nastanejo počasi, a voda zelo hitro odteče.

7. Zakaj morje PRI NAS običajno poplavlja?

- a. Zaradi potresov v okolici.
- b. Zaradi plimovanja.
- c. Zaradi vremenskih situacij z nizkim zračnim tlakom in vetrovi ob plimi.

8. Zaradi podnebnih sprememb se:

- a. morska gladina niža.
- b. morska gladina viša.
- c. z morjem ne dogaja nič posebnega.

Šolsko tekmovanje bo **6. 3. 2024**, državno pa **10. 4. 2024**.

OBIŠČI
VESELASOLA.NET
IN REŠI UČNO POT.
ČAKAJO TE LEPE NAGRADE.



Če obiskuješ 4.-6. razred, reši samo del, ki ni označen z znakom 7.-9. razred. Starejši pa rešite celoten preizkus in ga pošljite na naslov:

Vesela šola, Mladinska knjiga Založba, Slovenska 29, 1000 Ljubljana, s pripisom **Oktobrska VŠ**.

Ne pozabi pripisati svojih podatkov (ime in priimek, naslov). Podatke naj podpiše eden od staršev oziroma skrbnikov, ki s podpisom dovoljuje, da jih posreduješ in sodeluješ v nagradni igri. Med prispelimi pravnimi odgovori bomo **3. novembra 2023** izžrebali nekaj srečnežev, ki jih čakajo nagrade. Imena nagrajencev bodo v tednu dni po žrebanju objavljena na www.veselasola.net, kjer so objavljena tudi pravila nagradnih iger.

Ime in priimek veselošolke, veselošolca:

.....

Naslov:

Podpis starša:

Razred: 4.-6. 7.-9. Obkroži

Soustvarjalci teme o poplavah:

osnovno besedilo dr. Lučka Kajfež Bogataj, angleški in nemški del Pionirski dom, ilustracija Matej de Cecco, oblikovanje Simon Kajtna, jezikovni pregled Vera Jakopič, urednica Sabina Tamše Kozovinc. Slikovno gradivo: Shutterstock, Wikimedia Commons.

Pri izpeljavi celotne zasnove letošnje Vesele šole nam pomagata:

Telekom Slovenije in Zavarovalnica Triglav.
Vesela šola je priloga mesečne revije Pil; letnik 54, št. 2 (oktober 2023).